

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE

PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena družba (Ivan Činčaga) in Kanadi \$4.00 na leto, \$8.00 na pol leta; \$1.00 na četrt leta; za Činčaga in Činčaga \$7.50 na leto, \$15.00 na pol leta; za inženirje \$10.00.

Subscription rates: For the United States (except Chicago) and Canada \$4.00 per year, Chicago and Cincinatti \$7.50 per year, foreign countries \$10.00 per year.

Čena glaslov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenapovednih članov se ne vračajo. Rokopisi literarnih vsebin (črtice, poezije, drame, pesmi itd.) se vračajo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštne znamke.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom

PROSVETA

3037-50 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Delovni v obliki na primer (July 31, 1940), poleg vsakega imena na naslovni strani, da vam je o tem datumu poština naznaila. Posvetilo je pravilno, da se vsem listi ne ustavi.

Delavci kooperirajo

Šestnajst delavskih voditeljev Ameriške delavske federacije, CIO in železničarskih uniij je pred nekaj dnevi izjavilo predsedniku Rooseveltu, da njihove organizacije sodelujejo pri programu obrambe Združenih držav. Te organizacije predstavljajo rudarje, jeklarne delavce, delavce raznih strokov in stavbi industriji, strojnike, kavičarske delavce, elektrike, tekstilce, železničarje itd.

Enoten nastop teh predstavnikov organiziranega delavstva, razdeljenega na tri samostojne tabore, je značilen; vsi ti predstavniki kooperirajo z vlado vred v posvetovalnem odboru za obrambo.

Ce je mogoče, da unije ADF, CIO in železničarskih federacij lahko kooperirajo pri stvari obrambe, zakaj ne bi te delavske organizacije sodelovale pri lastni stvari, kadar gre za obrambo delavskih pravic in interesov? Zakaj se ne bi združile v eno telo, eno falango, katere bi bila lahko nepremagljiva tako na polju industrije kakor na političnem polju—če bi bila ta velika falanga (deset milijonov organiziranih delavcev!) obenem tudi delavska samostojna politična stranka?

Holandija je bila nevtralna...

Holandsko poslanstvo v Washingtonu, ki je zdaj na neprosto voljni "počitnice", je pred dnevi poročalo na podlagi uradnih podatkov, da je bilo pri nacijskem napadu iz zraka na Rotterdam dne 9. maja t. l. okrog 30,000 oseb ubitih in okrog 70,000 oseb lahko in težko ranjenih. Pri tem napadu—nadaljuje omenjeno poročilo—je sodelovalo 54 nemških bombnikov, ki so sipali smrt na Rotterdam samo sedem in pol minute, kar pomeni, da je bilo vsako minuto ubitih 4000 moških, žensk in otrok, ki niso hoteli nikomur nič zalega...

Pomislite! Stotisoč Holandcev prizadetih samo v Rotterdamu v sedmih minutah! In Holandska—kakor Belgija, Danska, Norveška—je bila nevtralna! Holandija, je slovesno izjavila, da se ne bo nikdar bojevala na tujih tleh...

Res se ni bojevala na tujih tleh, ampak vojna je prišla, Hitler je prišel na njena tla—kljub vsej nevtralnosti—in 30,000 Holandcev je bilo ubitih in 70,000 Holandcev je bilo ranjenih na holandskih tleh...

Ne pozabimo: na nevtralnih holandskih tleh...

"Nimam ničesar, da bi branil..."

Severino Pollo, organizator unije CIO, piše v socialističnem Callu odločno proti vojni. Piše, da so kapitalisti odgovorni za vojno, toda delavci so klavni material vojne, kar je BILA resnica v neštetihih slučajih.

Pollo svetuje, da se ameriška armada v bodoči vojni deli na tri oddelke. Lastniki industrije, bankirji in kongresniki, ki napovedo vojno, morajo biti prvi na strelni liniji, kajti vsi ti imajo res nekaj, kar se jim izplača braniti; takoj za temi pridejo mali posestniki, trgovci in drugi, ki imajo kakšno imetje, katerega je vredno braniti; na tretji liniji kot zadnja rezerva pa morajo biti delavci, ki nimajo česa braniti...

Krasna socialna poezija! Za idealiste, ki še danes žive v mislih pred svetovno vojno, ni treba boljših verzov!

Delavci, ki so realisti, ki žive DANES, se pa zavedajo, da vojna lahko pride v Ameriko, ne da bi jo kongres napovedal, ne da bi jo kapitalisti klicali... Zavedajo se, da vojna, ki pride po zraku, ne bo gledala na prvo, ne na drugo in ne na tretjo linijo delavske rezerve, temveč se lahko usipile baš—na tretjo linijo namesto na prvo, torej na delavce, ki "nimajo ničesar, kar bi branili..."

Severino Pollo "nima ničesar, kar bi branil"—ne zaveda se pa, da ima na razpolago delavski list, ki se svobodno izhaja in v katerega on svobodno piše in vse, kar on piše, se svobodno tiska! Ne zaveda se, kaj ima, ko lahko pri svojem organizatoričnem poslu pove nasprotniku, kaj misli o njem, ne da bi bil v nevarnosti. (Dalje v zadnji koloni.)

Glasovi iz nasebin

"Napredne Slovenke"

Cleveland, O.—Članice, pred nami je zopet važna prireditve, proslava dneva SNPJ 23. jul., na katero nas je v nedeljo ponovno opozoril naš gl. odbornik Math Petrovič po radiu. Z izbranimi besedami je naglašal dobrobit in namen jednotnih manifestacij, ki naj bi služile za večjo reklamo naši jednoti. Posebno bi moralo zanimati člane v zunanjih nasebinah, da si ogledajo naše izletniške prostore, kjer se bo ta proslava vršila, kajti mi Clevelandčani smo nanje zelo ponosni. Prostor ni še kdove kako moderniziran, je pa zato toliko bolj privlačen, ker je še tako lepo naraven, spominjajoč nas pri vsaki priliki na lepe slovenske domačije onkraj oceana.

Vsekakor si je zaslužil prejšnji odbor, ki je te prostore nabavil, tako tudi današnji odbor, veliko priznanje za zanimanje, ki ga ustvarja med članstvom do teh prostorov. Ako nič drugega, koliko vabil je že priobčil M. Medvešek v naših listih in vabil člane delavce na prostovoljno delo na farmi in jih tudi sam vsako soboto popeljal tja. Tudi tajnik Šuštaršič malo zanozasta za predsednikom Milanom; vsako soboto je na farmi vse živo z delavci. Tak velik prostor pač zahteva veliko pridnih rok in zgleda, da delo ni nikdar dovršeno. Spet in spet se pokažejo nove potrebe, ki zahtevajo popravil in izboljšav. Ako je delo izvršeno, nihče tega ne opazi, kakor hitro je pa kaj zanemarljivo, bo to vsak opazil.

Tudi naš oskrbnik John Kos je jako pridn in na uslugo vsakemu. Naši člani bi se lahko še v večjem številu posluževali teh prostorov, to je, da si bi predstavljali, da so njihova lastnina, kamor se smejo odpraviti vsak dan ali kadarkoli jim srce pozele. Zanimivo je poslušati otroke, ko govorijo o "naši" farmi. Prav dobro razumejo, da je to lastnina vseh naših članov in si zato ne pustijo kratiti svojih pravic. Zato je dobro, da bi v tem slučaju posnemali mladino. Na veselo svidenje v nedeljo, 23. julija, na naši farmi!

A. Simčič, tajnica št. 137.

P. S.: No, kaj takega se mi še ni zgodilo. V soboto večer sem odposlala gornji dopis Prosveti, v ponedeljek sem ga pa z glavne pošte nazaj dobila. Zakaj? Zato, ker sem med drugo pošto pomotoma nalepila na to kuvertico znamko za 2 centa, mesto za 3 cente. To je vzrok, da dopis ni bil priobčen v sredini številki. Sedaj sem mu dodala še P. S. in še eno znamko, če bo imel kaj več sreče v prihodnjih dnevih tega tedna. A. S.

Zidankovo poročilo

Sharon, Pa.—Na številna vprašanja v pismih in na dopisnicah, ki jih prejemam iz raznih nasebin, kako se počutim, in kdaj zopet pričnem z dopisi v Prosveti, ki da jih zelo pogrešajo, odgovarjam v tem dopisu.

Zdravje se mi polagoma vrača, ampak zelo počasi, kajti

ogromna zguba krvi se dokaj pozna. Na teži sem v 18 dneh zgubil 20 funtov, kar pač niso mačkine solze. Zelo dobro vpliva name sveži zrak in pa številni obiski na mojem domu, kjer me dnevno obiskujejo rojaki in rojakinje. Dne 21. julija so me obiskali člani SNPJ: Franki Speck, Mike Rupert, Josip Kolenc in John Persin, ki so me tolažili tako, da je zelo dobro vplivalo na moje zdravje. Po obedu pa me je obiskal naš slovenski farmar Tone Valentič, blagajnik našega društva 262 SNPJ, ki mi je prinesel galon mleka, kajti mlečna jedila mi najbolj teknejo. Zraven mi je zročil tudi ček v podporo, zakar se mu zahvaljujem, tako tudi gl. odbornikom SNPJ za hitro naznailo podporo. Podpora je prav prišla, kajti izdatki so za zdravnika in za medicino.

Dragi rojaki! Vzemite moj današnji dopis v poštev in ga dobro prečitajte, kako neobhodno potrebno je, da smo zavarovani pri naših podpornih organizacijah. Bratje in sestre, člani in članice teh naših organizacij, te v boleznih dnevno obiskujejo in tolažijo. V bolnišnici sem videl mnogo bolnikov, ki so bili zapuščeni, ker nimajo ne svojcev ne družinskih bratov in sester ter prijateljev. Videl sem, kako so nategovali vratove in gledali pričakujoče, da li bo tudi njih videl nikogar, ki bi jih obiskal. Nekateri so si dali odoje čez glavo, da niso videli ljudi in da so zakrili svojo tugo in žalost, ko so k drugim prihajali obiskovalci.

Bratje in sestre! Pojdite na delo, da pridobite stare in mlade v naše podporne organizacije, dokler je še čas, da bodo pripravljeni in preskrbljeni za slučaje bolezni in nesreče. Potem ne bodo vsteti med pozabljene, kakor oni zapuščeni in betežni bolni reveži. Priporočajte jim naše podporne organizacije, posebno pa SNPJ in JSKJ, katerih član sem že mnogo let. Vzemite si za zgled mene, ki sem pred kratkim dobil z lepimi besedami tri nove mlade člane v društvo. Upam, da bom pridobil še enega predno se pozdravim. Morda pa pridobim tudi Prosveti novega naročnika pred okrevanjem. Kajti mi ne smemo spati, mi moramo na delo za naša društva, dokler to lahko storimo.

Naj za danes to zadostuje. Dostaviti moram, da me je Tone Valentič povabil na svojo farmo, kjer bo dovolj mleka, zraven pa obilo svežega zraka, kar mi zdravniki itak priporočajo.

Anton Zidankšek.

O bolezni, združitvi in drugo

West Allis, Wis.—Bodi miren, ne razburjaj se, ne žaluj, pozabi na vse in boš ozdravel. Tako mi svetujejo zdravniki. Jaz jih poslušam in se skušam tako ravnati, toda ne popolnoma, kajti po njih nasvetih bi ne smel nič čitati, kar pa je nemogoče v teh razburkanih časih.

V Prosveti sem čital, da kdor



Oscar Ameringer, urednik delavskega lista The American Guardian

boleha na srečo, je boljše, da ne uživa juhe. Prestrašil sem se in jo prenehal uživati, toda sem tako oslabil, da sem s težavo prišel k zdravniku. Po preiskavi je zmajal z glavo in me vprašal, kaj je z mano, da sem slabši kot pred enim mesecem. Povedal sem mu po pravici, na kar mi pravi, če ne vem, da so različne srčne bolezni ter me je razlijeval narahlo. Tako se danes počutim 75% boljše, kar mi daje povod, da pišem te vrstice.

Pazno sem čital članke Antona Zajca glede združenja SSPZ in SNPJ. On zasluzi, da bi Prosveta prinesla tudi njegovo sliko. Rusa, Grilla in več drugih uradnikov SSPZ je dobro orisal. Sedaj nimamo dokazov, kakšne zvite lišjake bi pridobili z združenjem. Smo lahko zadovoljni, da ni prišlo do združenja, kajti hudobni, sebični in požrešni ljudje bi nam delali velike preglavice, ko bi prišli v naš zelnik. S tem ne mislim, da je vse ali pa večina članstva SSPZ taka—nikakor ne, vendar pa lahko že mala skupina zvitih in sebičnih oportunistov napravi veliko zdražbe in škodo v organizaciji.

Čas je, da tudi tukaj pri nas v Milwaukeeju spregovorimo. SSPZ v tej državi nima poslovnice in ima tukaj samo eno društvo, toda mi bi ga radi sprejeli v svojo sredo, ker je še dovolj prostora med nami. Za nas bi bilo večjega pomena, ako bi se združila JPZS. To združenje bi ne bilo tako velikega pomena na društvenem polju kakor v lokalnem gospodarskem ozirju. Če bi bili pred 14 leti poslušali moje nasvete, bi bila milwaukeeška Slova prihranila do \$50,000 stroškov z raznimi konvencijami in nazadnje še kakih \$10,000 primanjkljaja v blaginji.

Takrat so meni predbacivali, da hočem vse v en koš zmetati. Oni so najprej hoteli narodne domove, potem šele bodo govorili o združenju. To so ljudje pritiklavnega mišljenja. In danes nimamo ne narodnih domov, ne združenja niti denarja. Pred 15 leti smo imeli dovolj denarja, da bi se bilo v resnici lahko kaj ukrenilo v splošno korist in napredek naših nasebin. Toda križ je bil z ljudmi: kolikor glav toliko pameti.

Potem se je priklatil v nasebino še neki Rado Staut, ki je kupil oziroma prevzel uredništvo lokalnega lista in pokvaril še tisto, kar smo že drugi zgradili. Danes, po 15 letih, nimamo kaj pokazati, kakor imajo v drugih nasebinah—in v Clevelandu in drugje.

Zdaj pa je prišel Staut beračiti še okrog društev SNPJ z nekakimi pismi, da bi se društva zavezala plačevati po pet dolarjev na mesec za pet ali šest mesecev. Ampak iz te moke ne bo kruha, kajti preveč sitnosti nam je že delal, od kar je tukaj. Ne bo več ribaril v kalni vodi, ker narod ga je spoznal. Našim svarilom niso sledili pred leti, danes so se pa sami prepričali, da smo imeli prav. Z njim nisimo hoteli polemizirati, ker je bil preizkušen. Na vse načine je hvallil ljudi, ki niso sploh še ničesar storili za splošni blagor nasebine, na drugi strani jih je pa drl kot šantar. Sedaj so tudi oni spregledali in mu obrnili hrbet.

Zdaj pa se obrača na društva SNPJ in nam pravi "cenjeni bratje." Kakšna predrznost! Mi dobro poznamo take zajedalce, ki bi radi živeli za žulje drugih, toda bomo na straži. Res je le-

pa slovenska pesem, toda mi odklanjam vanko podporo slovenski radijaki uri vlad Stauta, da se on ne bo predstavljajal po radiu kot predstavnik slovenskega naroda v nasebini. On v resnici predstavlja samo sebe in pa svojo spufanih tednik.

Nekoč sem dobil pismo iz Clevelanda. Prijatelj mi je pisal med drugim, da je videl v čitalnici milwaukeeški list Obzor in kakšna revščina zija iz njega. Nekoč sem bil tudi v Waukeganu v čitalnici in tudi tam so se zgražali nad Obzorom, češ kaj ne morete kaj boljšega pošiljati iz take nasebine kot je milwaukeeška? Priznam, da nam dela sramota, toda ni moja krivda. Ko se mi ni dopadel, sem ga enostavno odpovedal in tako lahko storite tudi drugi, če ga nečete. Naročite si Prosveto ali Proletarca in vam garantiram, da se ne boste zgražali ne nad prvim ne nad drugim. Pa naj zadostuje. Joseph Radelj, 686.

Preklic piknika

Johnstown, Pa.—Zensko društvo Naša sloga št. 600 SNPJ, ki je že parkrat naznailo, da priredi pikni v nedeljo, 23. julija, ga s tem naznanilom preklicuje. Piknik se ne bo vršil zaradi obstojčega državnega "plavega" zakona, kar naj naše članstvo in prijatelji vzamejo na znanje. Mary Ukmar, 600.

Ob srebrnem jubileju

Sheboygan, Wis.—Ko je bilo dnevno delo skoncano in je nas našaščaj odšel po svojih potih, eva z družico sedela v hladni senci in obujala spomine na nekdanje dni. Po stari navadi pristopi sosed in pravi, da se bi prilegel kozarec piva. Bila je sobota in dokaj vroče, pa sem kaj urno soglašala. Povabil najtje, naj prisedevala in že je avto drvel proti južni strani mesta ter se ustavil pred znano Fludernikovo gostilno. Tam je bilo vse polno avtov. Kaj neki imajo danes tu? sem dejal. Sosed je odvrnil, naj gremo noter, da se prepričamo.

Cim smo stopili v dvorano, je zadonel iz grli: "Surprise!" Z ženo sva obstala kot odrvenela, kajti to je bil za naju resničen surprise; da se bi pa zbrala tolika množica ljudi nama v počast, nista mogla verjeti. Saj je bilo okrog 250 sorodnikov, prijateljev in znancev navzočih, mize pa bogato obložene. Prireditelji so nam veselih obrazov čestitali k najinemu srebrnemu jubileju, k 25-letnici najinega zakonskega stanu. Globoko ginja sva opazovala veselo družbo, stiskala roke sorodnikom in prijateljem, katerih nista videla že vrsto let. Zlasti sva bila ginja, ko sva med njimi videla brate in sorodnike moje žene, ki so prišli iz več ko 370 milj oddaljenega kraja, kar nama je povzročilo še več veselja in presenečenja.

Iskrečno se zahvaljujema vsem poštvovalnim prijateljem in prijateljicam za njihovo delo in trud, posebno Draganovi, Erženovi, Grabnerjevi, Horzonovi in Rafoltovi, ki so podželele to veliko prireditve. Priarčna hvala mojim sestram in ženinim bratom in sorodnikom iz Pekinga, Ill., in iz Milwaukeeja, ker so naju iz tako oddaljenih krajev ob tej priliki s svojim posemom počastili. Končno hvala vsem, ki so pripomogli k tako lepemu večeru, tako tudi za srebrno darilo, ki nama ostane v prijetnem spominu do konca najinih dni. Frank in Angela Saje, 344.

Klepetavost je mnogo

čemu kriva

Nikakor ni res, da je klepetavost sama ženska lastnost. Res pa je, da je klepetavost največkrat povod, najbolj neljubim prepričanju rodbini, pa tudi med sosedmi. Človek ima res jezik zato, da govori, toda to se ne pravi, da mora govoriti kar tja v en dan in o vsem kar mu pač pride na na um. Najbolj zoporna je klepetavost, ki jo označujemo kot opravilnost. Žena opraviljka se zanima za vse, kar se dogaja v njeni okolici in še dalje naokrog. Vse to raznaša potem dalje od sosedov do sosedov in ker večkrat ne ve vsega, si klepetulja pomaga z izmišljotinami. Največkrat se klepetuljast človek bavi z intimnimi zadevami rodbine tega ali onega sosedu, zanima ga odno med kakšnim dekletom in njenim oboževalcem ali zaročencem ter sploh vse pikantnije, na katerimi se utegne naslanjati. Ena klepetavica žena spremeni vso okolico in pravičati peket. Proti klepetavosti je samo eno sredstvo: žena ki je pametna, klepetulje ne posluša, ako pa se ji že ne more izogniti, potem stori najbolje, da tega, kar čuje ne raznaša dalje in ne pripoveduje o tem niti v svojem ožjem družinskem krogu. Vedeti je treba, da se zlasti ne sme nihče vmešavati v tuje družinske razmere, ker je družina zaščitena z zakonom. Za gotovo stvari, ki se zgodijo v družini, tudi ako bi bili resnični, ni dopusten dokaz resnice pred sodiščem. Kaj lahko povzroči klepetuljast jezik naj pokažem na nekem primeru, ki je resničen. V neki hiši sta stanovali dve stranki, ena izmed obeh žena je stalno oprazovala pod okni svoje sosedu. Nekega dne je prišel v stanovanje ta sosed nek moški, ko je bil zakonski mož od sosen. Klepetulja je bila, tedaj na vrtu in mimogrede je videla, da sta dotični moški in žena sedela skupaj na fotelju. Par dni na to je tem pravila zaupno možu dotične žene in na vedla vse podrobnosti ter opisala moža, ki ga je videla pri dotični ženi kot poslovnega človeka, s katerim je imel domnevno varani mo dobre zveze. Cim je mož to zvedel, je svedel nastal ogenj v strehi. Obdolžil je ženo zakonskomstva in vse ni nič pomagalo, stvar je šla tako daleč, da je mož sklenil vložiti tožbo na ločitev zakona. Med tem pa je dotični, ki je bil obdolžen, da je uganjal zakonolomstvo na perilo tožbo proti klepetulji. In kaj se je dogalo? Sodišče je ugotovilo, da kritičnega dne ni bil pri ženi domnevno varanega moža noben hišni prijatelj, ki je prišel izkoristi odnosno moža, ampak brat dotične žene. Lahko si mislimo, kakšno nesrečo je opraviljka napravila dvema že starejšima zakoncem in ako tebi bi bila škodovala svoji sosednici, ako bi se n bilo nazadnje vse pojasnilo.—D. P.

7 zapovedi za

domišljave baharce

Slavni filmski igralec Erol Flynn je igral v svojem zadnjem velikem filmu "Morski volk" vlogo domišljavega baharca, človeka, ki hoče biti pred vsem svetom posebno važna figura. Ko si je dobil pri tej svoji kreaciji velike izkušnje je sestavil za takšne ljudi, ki so radi domišljive in ki sami sebe na vse pretege hvallijo, 7 zapovedi:

1. Izprai se kar najbolj, prekrizaj roke in razkoračeno stoj. To te bo napravilo večjega, kakor si in boljšega kakor si sam misliš, da si.
2. Pri hoji delaj velike korake. To bo napravilo videz, da imaš sedem milj dolge čevlje, kar te bo napravilo nadčloveka.
3. Povzdigni glavo, izprsi se in povleči trebuh, kajti človek z okroglimi rameni in trebuhom ne more biti domišljav.
4. Ne bodi domišljav doma, ker ti ne bo hvalisanje nihče verjel.
5. Ne mahaj z mečem, bičem ali kopalinim kostimom v tesnem prostoru, kajti domišljavec potrebuje prostora.
6. Svoje hvalisanje hrani za posebne prilike. Nič ne zaleže hvalisanje v nedeljo zjutraj na vrtu ali v soboto zvečer v kopalnici.
7. Končno si zapomni: domišljavec ni za laž boljši od tistega, ki mu veruje.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 26. julija 1920)

Domače vesti.—V okolici Johnstowna, Pa., je bilo več rojakov pobitih pri nesrečni avtomobilski vožnji.

Delavske vesti. John L. Lewis, je zagrotil s splošno stavko rudarjev.

Iz inozemstva. Čez 50,000 delavcev je zastavkalo v čehoslovaški republiki.

Sovjetska Rusija. Poljaka je naslovila na Rusijo prošnjo za premirje v skrajnem hipu, ko je bila njena armada popolnoma demoralizirana.

(Dalje iz prve kolone.)

sti, da pojde v zapor ali še huje, da bo prijet in ustreljen! Torej to ni vredno nič! Teh velikih demokratičnih svobodščin ni vredno braniti...

Severino Pollo bi moral vprašati nasebne, norveške, danske, belgijske in francoske delavce, če je bila svoboda, ki se jo izgubili, delavci, če je bila svoboda, ki se jo izgubili, delavci, če je bila vredna nič... On je med kaj vredna ali ni bila vredna nič... On je med onimi idealisti, ki ne vedo, kaj imajo—ki ne bodo vedeli, dokler tega ne izgubijo...

Bombažno polje po tornadu, ki je zajel Thorndale in okolico, Tex. Tornado je povzročil veliko škodo.

Novice starega kraja

Slovenija

SO PLANINE

...se je obrnilo, z začetkom maja je pa nehala začeti aprilsko vreme, sonce je bilo radodarno s svojimi žarki že prve dni junija. V tem času je poset planin v dolinah je pomlad, vse je odvečeta, v višavah je prvega prvega, vse je pomladne flore. Drevje je svoje prve nežno zelene, zadnje snežne lise se pojejo. Ko v dolini pripeka, v polju kopališča; v gozdu je polno prijeten, v čarobnem hladu, tako da dobro denejo topli žarki.

...obiluje najlepših, ki jih nudi pestr gorska. Na Kranjske gore že na prvi postaji vabita Razor in Prisojnik, pot po dolini bistre vodi v slošnih ključih in razgledu na Skrlatno skupino, Razor in Prisojnik, ki sta pod steno Mojstrovke, je stalno oskrbovana. Ererka koda. Iz Mojstrane se predstara očaka Triglav, prvega pot skozi sveže zrak vodi do slapa Peričnik, ki čara vsakega obiskovalca. Dne dve uri terjala usoda današnji prvi popoldanski ur. Po kosilu sta se odpravila iz Kranja proti Trizici ugodni krajski kleparski mojster in vodovodni instalater Rihard Jakelj in njegov vajenec, da izvršita v Trizici nekakšno naročilo. Zasedla sta motorno kolo, ki ga je vodil mojster, vajenec pa je sedel za njim. Zdirjala sta po cesti proti Naklemu. Na ovinku pod Zgornjimi Dupljami v bližini gozda, kjer se cesta odpre, sta se na križišču proge in ceste, nedaleč od dupeljske postaje v smeri proti Križam, nenadoma zadržala pred obličjem smrti. Prav tisti trenutek je nameč hitel po progi čez cesto vlak, ki krene iz Dupelj ob 13.02, in sta mojster in vajenec v diru treščila naravnost vanj. Udarca je bil tako močan, da sta se oba nesrečniška odbila v velikem lohu in obležala mrtva. O nesreči so bila brž obveščena pristojna oblast, kakor tudi svojci v Kranju. Mojster Rihard Jakelj je bil star 45 let in ima družino. Njegova delavnica je v Prešernovi ulici. Ker je bil splošno znan kot soliden obrtnik, je novica o tragični smrti vzbudila mnogo globokega sočutja z njegovo usodo ter iskreno pomilovanje njegove družine. O vajencu, ki še ni bil dolgo v Kranju, pravijo, da je Gutnikov France iz Vrhnik. Na kraj nesreče je v teku popoldneva priredba sodna komisija, ki je pripravila dejanski stan,

...lepti ne zaostajajo Kamni-planine. Ob žumeci Bistrici je polot na desnem obrežju doma v Kamniški Bistrici, kjer se traja vabi na nedeljski odpočitek pod gorskimi vseh. Tukaj je izhodišče za vse v Kamniške planine; v Jerovih vratih je koča oskrbovana in pri "Babah" je krasen in široko Logarsko dolino; Kriški sedlu sprejema vsa koča vse one, ki se hočejo naslanjati v zgodnjih jutranjih urah ob žarečem solncem na vrhu Grintavca. Na vrhu so dostopi s Kamnika, ki jih v Kokre, vsi bogato oprejeni tam s prijetnim bivanjem. Pisana preproga najzgodnejšega cvetja pokriva Veliko Planino, kjer na prosi zelenih travnikov tako lahki življenja.

...oklevati! Vsakemu, ki kaj ustege, svetujemo, da v sedanjih časih za nekaj zapusti tesne sobe in temno Narava kliče s svojo krasno in vabi vsakogar v gore, da se sprosti duha in od koder prazni izletniki polni zadovoljstva in novih moči za delo.

...oklevati! Vsakemu, ki kaj ustege, svetujemo, da v sedanjih časih za nekaj zapusti tesne sobe in temno Narava kliče s svojo krasno in vabi vsakogar v gore, da se sprosti duha in od koder prazni izletniki polni zadovoljstva in novih moči za delo.



6 1/2



2 1/2



38



4



\$35



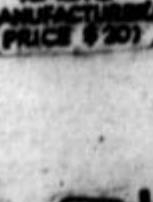
\$1.10



1 1/2



1 1/2



1 1/2

MOVIES (50¢) AUTO (MANUFACTURER'S PRICE \$1000) RADIO (MANUFACTURER'S PRICE \$207)

GAZOLINE (GALLONS) OIL (QUARTS) PLAYING CARDS

Rišba kaže potrebnost, ki jih kupujejo ljudje vsak dan, in davek na te stvari za kritje stroškov oboroževanja.

nakar so oba pokojnika prepeljali v Kranj.

Koroški drobci

TO IN ONO S KOROŠKEGA

Zaradi številnih vpoklicev mož in fantov je prešlo glavno breme slovenskega kulturnega udejstvovanja na Koroškem na žene in dekleta. Kaže, da se bodo dekleta obnesla zlasti v narodno najbolj ogroženih krajih. Kakor poenemamo iz "Koroškega Slovenca" so 26. maja občni zbori slovenskih društev na Brdu pri Smolniku in v Šmihelu pri Pliberku, naslednje nedelje pa v St. Tomažu nad Celovcem in v St. Petru na Vajšinjah. Vsi ti občni zbori so bili povezani z materinskimi proslavami z bolj ali manj pestrim sporedom. Na Brdu je bil hkrati tudi občni zbor za slovo, društvo v Melvičah. Spored je bil izpolnjen z deklaracijami in petjem, poleg tega je govoril tudi zastopnik prosvetne centrale. Drugod so bili na sporedu tudi krajski prizori ter nastopi tamburašev in tamburašice.

V Bilčovsu je bila materinska proslava, pri kateri so sodelovali predvsem otroci. Tudi v Svecah je bila lepa materinska proslava, na kateri so nastopali slovenski otroci in se z ljubkimi deklaracijami poklonili slovenskim materam.

Zadnji teden v maju je prišlo na Koroško 270 otrok iz Bavarške. Za več tednov bodo nastajali pri zasebnih družinah. Istotako odhaja na letovanje 253 koroških otrok v razne kraje Nemčije.

Dne 6. maja je bilo na južnem Koroškem otvorjenih 80 otroških vrtcev, ki jih vodijo nemške učiteljice.

Pred kratkim smo poročali o skrivnostni smrti mizarkega pomočnika Franca Urbančka, ki so ga našli v Beli mrtvega. Sedaj je policija dognala, da sta Urbančka umorila njegova žena in njen ljubček. 20. aprila je Urbančkova žena naročila svojemu možu, naj ji pomaga prinesiti vrečo krompirja, ki ga je kupila onstran Bele. Ko je mož nosil krompir, ga je iz zasede napadel ljubček njene žene, nakar sta ga skupno vrgla v Belo in ga držala tako dolgo pod vodo, da je utonil. Oba zločinca čaka težka kazen.

V Spodnji Kneži je umrl v starosti 72 let Lukež Dobrovnik. Mož je bil znana dobričina in lep značaj, kar je dokazal tudi s svojim narodnim zadržanjem.

V Vogrčah so pokopali nekdanjega predsednika Slov. prosvetnega društva Toneta Grosa. Pokojnik je bil zelo dober pevec in je dolgo leta sodeloval pri slovenskem pevskem društvu. Dosegel je 41 let in zapuščal ženo ter dva nedoročena otroka.

Edini bralec "Ali si bral mojo najnovejšo knjigo?" "Seveda, saj sem jo tudi kupil." "A tako, ti si bil tisti?"

Prirodni prirastek prebivalstva

Julijske Krajine, Zadra in Beneške Slovenije leta 1939 po posameznih občinah

Od 15. februarja t. l. smo objavili statistične podatke o gibanju prebivalstva v Julijske Krajine in Zadrski pokrajini za leto 1939. Po razpoložljivem viru smo se omejili na podatke za celotne pokrajine in za glavna mesta. Sedaj je Statistični mesečnik (Bollettino mensile di statistica) od 25. maja objavil tudi podatke za posamezne občine, a ti podatki se ne nanašajo na celotno gibanje prebivalstva, temveč samo na prirodni prirastek. Iz same objave ni razvidno, ali bo v doglednem času sledil tudi pregled o priseljevanju in izseljevanju iz posameznih občin.

Sedaj objavljamo podatke pa se znatno razlikujejo od prejšnjih. Statistični mesečnik ne daje nobene razlage za to nesoglasje. V smislu veljavnih zakonov se morajo zbirati statistični podatki samo po uradnih spisih pri posameznih občinah. Zato imajo spodaj navedena števila uradno veljavna.

V preglednici podamo absolutna števila porok, rojstev in smrtnosti, pri rojstvih in smrtih število ločeno po spolu. Da si čitatelj ustvari pravo sliko o prirodnem prirastku, bi moral poznati tudi ustrezajoča relativna števila. Uradni vir jih ni objavil. Za točno izračunavanje pa nam manjkajo potrebni podatki o številu prebivalstva ob začetku leta 1939. Čitatelja, ki bi si hotel sam izračunati vsaj približno sliko, opozarjamo na Cermeljovo razpravo "Slovinci in Hrvatje pod Italijo" (Ljubljana 1938), kjer dobi podatke po zadnjem ljudskem štetju od 21. aprila 1936.

Za uporabo spodnjih podatkov pa moramo še na nekaj opozoriti. Podatki se nanašajo na prisotno prebivalstvo in zato nam lahko v nekaterih primerih dajo povsem netočno sliko o številu porok, rojstev in smrti. Kajti v krajih, kjer so porodničnice, bo število rojstev večje, kakor ustreza domačemu prebivalstvu, zato pa bodo druge občine izkazale premajhno število rojstev. Isto velja tudi glede smrtnih slučajev, kajti marsikateri umre zunaj svoje domače občine v drugi, kjer je bojnika.

Se večja netočnost pa je glede pravega števila porok v posameznih občinah. Po konkordatu velja cerkvena poroka tudi kot civilna. Župnija poroča o poroki tisti občini, na katere ozemlju se je poroka vršila. Območje župnije pa se čestokrat ne krije z občinskim ozemljem, da so celo primeri, kjer imata dve ali več občin eno samo župnijo, tako da izkazuje kaka občina samo civilne poroke. Tako ne beležita občini Sovodnje in Srednje v Beneški Sloveniji za leto 1939. nobene poroke. Izredno veliko število porok pa je bilo v sosednjih občinah Sv. Petru in St. Lenartu. Podobno kakor se rodi veliko otrok v porodiščah in umre veliko ljudi po bolnicah, si izbirajo žene in neveste kaj radi za poroko kako znano božjo pot. Odtod izvirajoče statistične netočnosti bo težko popraviti.

Goriška pokrajina:

št.	ime občine	porok	rojstvo	smrt	neto
1.	Ajdovščina	43	158	71	75
2.	Ankovec	20	86	43	51
3.	Bovec	32	70	37	58
4.	Breginja	17	43	28	27
5.	Cerkno	41	214	110	87
6.	Col	19	65	27	18
7.	Cepovan	21	68	29	34
8.	Crnice	33	44	25	43
9.	Crni vrh	29	97	40	43
10.	Dobrovnik	20	36	25	17
11.	Duplej	29	46	19	21
12.	Dornberg	38	71	39	45
13.	Fara	15	32	11	24
14.	Gorica	429	1013	497	841
15.	Gradjaka	41	76	36	42
16.	Gradovo	21	74	28	57
17.	Grigar	27	67	32	39
18.	Idrija	88	185	97	161
19.	Kal	17	53	24	23
20.	Kanal	39	95	49	60
21.	Kobarid	44	105	49	68
22.	Kojake	39	115	69	63
23.	Komen	32	83	48	54
24.	Kopriva	47	76	43	48
25.	Krmin	97	185	81	96
26.	Marijan	14	31	12	15
27.	Miren	35	74	28	43
28.	Opatje selo	14	54	30	28
29.	Renče	24	69	35	36

št.	ime občine	porok	rojstvo	smrt	neto
30.	Rihem-berk	28	70	32	47
31.	Romans	37	72	30	43
32.	Soča	5	23	13	15
33.	Sv. Križ	15	65	33	53
34.	Sv. Lucija	24	95	47	72
35.	Sempas	22	61	33	33
36.	Stanjel	13	35	20	23
37.	St. Vid	21	50	22	40
38.	Temenica	10	30	12	22
39.	Tolmin	43	103	52	61
40.	Trnovo	10	20	15	21
41.	Vipava	39	108	40	79
42.	Zagrad	8	56	27	22

Vkupno l.	1939.	1938.	1937.
1640	4154	2026	2094
1227	1386	3936	1959
2936	1318	3866	1897
2890	1381		

Puljska pokrajina:

št.	ime občine	porok	rojstvo	smrt	neto
1.	Ble	19	82	38	27
2.	Barban	58	229	99	70
3.	Boljan	24	103	48	33
4.	Briuni	2	8	6	2
5.	Buje	77	143	67	96
6.	Buzet	81	275	135	138
7.	Cress	27	131	59	116
8.	Crni vrh	37	64	36	23
9.	Dekani	78	132	68	101
10.	Grožnjan	35	85	39	69
11.	Herpolje				
12.	Kozina	29	50	21	41
13.	Lisina	180	200	85	88
14.	Kanfanar	48	94	38	49
15.	Koper	119	235	119	105
16.	Labin	118	325	67	131
17.	Lanišče	36	90	46	47
18.	Lidnj	44	125	64	78
19.	Malesine	30	92	42	58
20.	Malovno	49	198	104	76
21.	Neresine	24	31	15	25
22.	Novigrad	22	43	21	18
23.	Oprtaj	56	135	65	69
24.	Osor	11	24	9	10
25.	Pasin	105	264	256	217
26.	Piran	140	312	152	159
27.	Pločin	37	129	66	80
28.	Poreč	108	237	114	151
29.	Pula	461	921	455	771
30.	Raša				
31.	(Avrta)	112	355	192	92
32.	Roč	33	67	39	37
33.	Rovinj	94	157	78	102
34.	Sv.				
35.	Vindana	28	108	64	47
36.	Sušnje				
37.	Valje	20	40	24	34
38.	Snarje	35	124	63	59
39.	Tinjan	29	134	63	54
40.	Umag	82	113	48	56
41.	Veliki				
42.	Lidnj	11	30	17	38
43.	Vidnan	50	119	60	62
44.	Vilnada	40	126	74	62
45.	Vodnjan	113	305	140	145
46.	Vrsar	54	155	76	52
47.	Zmaj	59	197	103	99

Vkupno l.	1939.	1938.	1937.
2793	7082	8443	3870
1750	2050	7040	5386
1852	2855	6517	3212
1988			

Reška pokrajina:

št.	ime občine	porok	rojstvo	smrt	neto
1.	Ilirica	55	148	87	48
2.	Jablanica	11	87	44	30
3.	Jalisco	26	82	46	43
4.	Klana	12	45	20	26
5.	Knežak	30	71	32	56
6.	Kolovrat	31	75	28	58
7.	Matorija	33	87	45	64
8.	Matorija	81	206	94	99
9.	Mošenice	12	44	20	47
10.	Mošenice	12	44	20	47
11.	Podgrad	48	189	98	119
12.	Prem	6	23	8	12
13.	Reka	472	1091	534	793
14.	Volosko				
15.	Opatica	45	92	44	96

Vkupno l.	1939.	1938.	1937.
862	2240	1100	1496
737	864	2370	1141
676	863	2136	1063
741			

Tržaška pokrajina:

št.	ime občine	porok	rojstvo	smrt	neto
1.	Brifot	5	20	11	14
2.	Bukovja	3	20	6	10
3.	Devina				
4.	Nabrežina	33	93	40	53
5.	Divača				
6.	Škofjevanj	16	40	15	33
7.	Dobrodel	13	33	13	13
8.	Dolina	61	85	42	70
9.	Dutovlje	7	23	12	24
10.	Fojat	17	46	28	26
11.	Gradač	52	137	73	79
12.	Hrenovce	25	48	24	26
13.	Kočana	21	24	16	6
14.	Lokev	12	18	8	13
15.	Milje	125	214	114	114
16.	Pastizza	58	147	68	68
17.	Repen-šabor	7	20	9	8
18.	Senč	62	123	63	66
19.	Senč	4	16	7	21
20.	Sežana	19	61	27	44
21.	Slavinia	24	36	18	24
22.	Staran-čan	25	63	28	15
23.	Sv. Peter ob Soči	23	41	21	19
24.	Škofjanj	40	105	64	46
25.	Šmihel	4	41	21	19
26.	Štjak	6	16	8	5
27.	St. Peter na Krasu	31	102	46	40
28.	Tomaž	15	32	14	18
29.	Trst	2347	5799	1791	2464
30.	Trzinj	136	445	218	282
31.	Turjak	13	53	30	25
32.	Zgonik	11	31	11	25

Vkupno l.	1939.	1938.	1937.
3208	5934	2827	4675
2225	2770	6012	2893
2341	3058	5743	2740
2112			



Slovenska Narodna Podporna Zednuta

2637-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

Vincent Calhoun, predsednik... 3642 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
P. A. Vidar, gl. tajnik... 3637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Lawrence Gradich, pomoč. taj... 3637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vargich, gl. blagajnik... 3637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Philip Goshin, upravitelj glasila... 3637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Mohr, urednik glasila... 3637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

IZVŠEVALNI ODBOR

Andri Vidich, prvi podpredsednik... 784 Forest Ave., Johnston, Pa.
Frank Bulka, drugi podpredsednik... 1539 A. W. Walker St., Milwaukee, Wis.
John Polley, Jr., prvi distriktni podpredsednik... Box 227, Strabane, Pa.
Camillus Zarnick, drugi distriktni podpredsednik... 3367 W. 65th St., Cleveland, Ohio
John Klannok, tretji distriktni podpredsednik... 145 Prospect St., Olyphant,

V senci albarskih planin

Prigoda slovenskega vojaka v Makedoniji

Spisal Ivan Jontes

Nekaj dni pozneje je Janez prinesel iz mesta novico, da je imel Rožman navsezadnje vendar le srečo: ko je polkovnik, star oficir iz predvojnih dni, alisal begunčevu zgodbo, se mu je fant zasmilil in ko je dobil od njega obljubo, da ne bo več poskušal zbežati, ga je sam obsodil na štirinajst dni zapora in v dodatno odslužitev zamujenega časa. "Saj kaznovan si bil že dovolj," je menil in pristavil: "Po svoji lastni neumnosti..."

Malo pozneje je pa prišla druga novica, ki je špijsko stražo, zlasti pa Janeza še bolj zanimala: poročnik Savič je izvršil samomor. Mlad oficir, ki je bil mnogo bolj zapravljiv kot so mu dopuščali njegovi dohodki in ki so ga njegovi dolгови pregnali v ta zapešeni kot Makedonije, se je bil prodal agentom neke tuje države in ko so enega njih prijeli, je prišlo to na dan in izdano je bilo zaporno povelje za Saviča. Preden pa je bilo povelje izvršeno, je mož o tem izvedel in si sam končal življenje.

Janez se je spričo te novice domislil umobolnega stotnika Juretiča. "Kaže, da mož le ni bil tako neumen kot bi lahko mislili," je menil o njem, "kajti Savič je imel na piki kot vohuna..."

Nakar je Lipe smehljajoč dodal svoje mnenje: "Veš, Janez, norci imajo včasih zelo ostre oči. Pri nas smo imeli nekoč župana, ki je sleparil občino, da se je kar kadilo, vendar tega ni nihče opazil; nekega dne ga je pa razkrinkal — vaški bebec Gasper... In lahko mi verjameš, da tedaj Janez ni bil posebno ponosni na svoje kratkovidne oči..."

X. Na poti v široki svet

Zima je spet našla fante v kasarni. Zima ni bila huda, snega komaj za vzorec, le dnevi so postali kratki in noči dolge. Vendar se nad slednjim ni nihče pritoževal, ker zimski dnevi so bili dolgočasni, za Janeza, ki je že začel šteti, koliko dni je še od svobode, pa še posebej dolgočasni, kajti mirno življenje v kasarni, ki ga ni razburkala nobena prigoda, ni bilo po njegovem okusu.

Sredi decembra je polk dvakrat zastražil ohridsko cesto, pričakujoč obiska kralja Aleksandra, ki se je pa obakrat premislil in nazadnje zapustil Makedonijo, ne da bi bil obiskal svoje junake v Debru. Ko so drugič tako patrolirali po gorskih obronkih vzdolž Črnege Drima, se je ponesrečil Janezov neprijatelj Črnič, ki je tako nerobno tebeblil v neugibno skalno grapo, da se je pri padcu nasadil na svoj lastni bajonet, ki mu je prebodel desno stran prsi tik pod ramo. Našla sta ga Janez in Medved, ki sta ga za silo obvezala ter spravila na cesto, kjer so ga naložili na nosilnico. Črnič, ki je mislil, da pač stoji pred pragom smrti, je spotoma naslovil na Janeza prošnjo:

"Močnik, odpusti mi..."

Janez ga je debelo pogledal. "Kaj neki? Misliš tisto neumnost zaradi tiste deklinje? To sem že pozabil."

Ranjenec je odkimal. "Sovražil sem te in vedno gledal, kako bi ti mogel škodovati..."

Janez je priklimal. "Zdelo se mi je, da te je trafil nekaj takega. Nu, pa če si take volje, mi pa povej, zakaj si me sovražil? Meni je to namreč še vedno velika uganika."

Črnič je zardel do ušes. "Zato, ker se nisi nikogar bal... Jaz sem se pa zmirom tako strašno tresel pred slehernim oficirjem ali podčastnikom; samo da me je pogledal, pa mi je že srce polzeło v hlače."

Janez se je zasmejal. "Nu, zaradi tega ti vendar ni treba mene prositi za odpustanje,

saj si delal krivico le samemu sebi in sam trpel zaradi tega."

Ranjenec pa je vztrajal: "Če mi ne rečeš, da si mi odpustil, bom težko umrl..."

Zdaj se je Janezu posvetilo, da misli ranjenec, da je njegova rana smrtna. Tedaj se mu je zahotelo šale.

"Če je tako," se je približal nosilnici ter ponudil ranjencu desnico, "potem te moram seveda zagotoviti, da je vse pozabljeno in odpuščeno. Sicer sem v takih ozirih precej trmast, ampak v senci smrti se tudi največja trma omeča. Zastran mene torej lahko umreš v najlepšem miru."

Oni ga je žalostno pogledal. "Torej si tudi ti prepričan, da bom moral umreti?"

Janez je sočutno priklimal. "Škoda, mlad si še in življenje se je komaj pričelo za te. Ali kaj se hoče? Samo spomni se vseh tovarišev, ki te čakajo na rdeči ilovnati mrtvaški njivi pod mestom: val so bili tvojih let..."

Črnič je vidno streslo. "Oh, tam je tako žalostno..."

"Saj..." je sočutno pritrdil Janez; "sreča je, da tega ne boš občutil."

"Misliš, da ne bom?" ga je ranjenec otroško naivno pogledal.

Janez se je moral zasmejati. "Če kaj vem, ti bo popolnoma vse eno, kam te zagrebejo: v tukajšnjo ilovico ali kam drugam. To je navsezadnje edina dobrota, ki jo nam privoščiti smrt..."

Preden so dospeli v mesto, sta se Janez in Črnič tako spoprijateljila, na veliko veselje nosačev, ki jih je to zelo zabavalo, da je ranjenec naročil Janezu: "Piši mojim staršem in nevesti, da sem umrl kot junak. To bo nekoliko ublažilo nenadni udarec. Pa lepo jim piši, obzirno, da se ne bodo preveč ustrašili..."

Janez je priklimal. "To se razume."

Potem je ranjenec s palcem levega pokazal na svoj levi naprski žep: "Tu notri imam njihova pisma in denarnico. Janez, vzemi vse skupaj, da boš imel naslove. Kar najdeš denarja, je vaš; privoščite si ga nekaj kozarcev na moje zdravje..."

Fantje so navdušeno zavriskali in toliko, da v tem navdušenju za inace silno skopega fanta niso prevrnili nosilnice. In eden njih je podrezal Janeza: "Požuri se, da se ne premisli..."

Nu, Janez si ni dal dvakrat reči in tako so se Črničevi desetiaki še tisti večer spremenili v močno črtno, ki je bila odgovorna, da so fantje precej pozno veselo pripeli in priukali v kasarno in morali iti zjutraj na raport, ki jim je prinesel ostro pridigo iz ust poročnika Bogdanoviča.

Dva dni pozneje se je Črnič vrnil iz bolnišnice, sicer z obvezano ramo in roko v zanki, drugače pa popolnoma pri sebi. Janez, ki ga je seveda pričakoval, mu je med prvimi toplo čestital ter mu pokazal pismo, ki ga je bil pripravil za ta slučaj — pismo, naslovljeno Črničevi nevesti, obveščajoč jo o "junaški smrti njenega ženina, ki je padel v krvavih bojih z arnavtškimi banditi, padel kot se spodobi za junaka..." Črnič je pismo tako ugajalo, da je pozabil na prazno denarnico in skoro žalostno vzdihnil: "Kar škoda je, da ga ne moreš odposlati..."

Tik pred božičem so začele krožiti po Debru tajinstvene govorice o nekakšnih bližajočih se izprehembah v sosednji Albaniji, obenem pa so se preko noči pojavili v mestu tuji ljudje, Albanci pa tudi drugi, med njimi več "belih" Rusov.

(Dalje prihodnjik)

Folies in Phantom House



In a Phantom House made of glass these beauties from the New Folies Bepere make themselves at home—and the neighbors didn't complain. Fabian (left) and Erika of the Clifford G. Fischer show enjoy a snack in the General Electric exhibit which features the all-glass Phantom House at the Golden Gate International Exposition.

Georg, ko sem bila spet v njegovi roki kakor kos železa, "vsaj na odru pozabi tvojega ljubljenege Berta — saj si v prvi vrsti vendar igralka!"

Vedela sem, da je to le strah pred samo seboj in da sem se bala v tem prizoru pokazati svojo slabost in negotovost temu moškemu in s tem zatajiti svojo ljubezen do Berta...

Stiri dni pozneje, ko mi je moj zaročenec poslal vrtnice, sem povabila režiserja in Georga k sebi na čaj. Dopoldne sem namreč že hotela vlogo vrniti ravnatelj, zato sta hotela oba, preden bi napravila ta usodopolni korak, še enkrat z menoj poskusiti ta prizor. Kajti nekaj se je moralo zgoditi, tako ni moglo iti več dalje!

Čuden slučaj je hotel, da je morala moja služkinja prav takrat odpotovati k smrtni postelji svoje matere. Popoldne se je nenadno odpeljala in tako sem ostala sama. Nekoliko živčno sem hodila po stanovanju sem in tja. V zrcalu sem videla mlado ženo z razgretimi lici, oblečeno v rumeno obleko iz teške svile; dolga vlečka se je kakor kača vlekla za menoj. Vedela sem, da sem zelo lepa v tisti obleki in vendar sem se jezila, da gostov ne bom sprejela v preprosti volneni obleki, kakor sem prvotno nameravala... Takrat je zazvonil telefon... Režiser me je prosil, naj mu oprostim, ker se zaradi nekega nujnega opravka ne more odzvati vabilu. Tako, čedalje lepše. Georg se je imel sleherni trenutek prikazati, nič več mu nisem mogla odpovedati sprejem, v nekoliko zapeljivi obleki bi pa utegnil napačno razumeti! Toda za takšno prevdajanje je bilo že prepozno. Prišla sem vse luči v stanovanju, ki so z nežnim pajčolanom zastrte prijetno, skoraj čudežno razsvetljevale prostor. Zelo ljubim takšno medlo razsvetljavo! Vrtnice so opojno dišale. Nagnila sem se k njim in dahnila nežen poljub na njihove baržunaste cvetne liste in sem svoj obraz kopala v mrzlih cvetnih čašah.

Bilo je kakor nema zakleto... "Kako si lepa, Mira!" je vzkliknil Georg, ko sem ga kmalu nato sprejela v sobo. "In te krasne vrtnice! Ti si res razvaljena, očarljivo, tako popolnoma netalesnirano dekle," se je prešerno zasmejal in je poljubil konce svojih prstov. Režiserjeva odpoved ga očitno ni bogve kako presenetila.

"No, bova pač sama uredila." Potlej sem pripravila v samovarju čaj in zadovoljno in neprisiljeno sva sedela in kramljala. Georg mi je pripovedoval vesele anekdote, bil je kakor razposajen mladenič, smeje se je kazal svoje krasne sobe in bilo mi je toplo pri srcu. Naposled je bilo pa prijetne urice konec, saj sva se vendar dogovorila, da bova še enkrat poskusila odigrati odločilni prizor. Tako je postala moja soba oder in začela sva skušnjo.

In naposled se je zgodilo, kar se je moralo zgoditi! Sprva je šlo vse v redu, bila sva resno pri stvari, dokler nisva prišla do usodnega prizora — takrat me je Georg strastno prijel nase. "Neumnica mala!" je vroče šepetal, kajpak popolnoma izven vloge. "Zakaj se me bojiš? Čutila sem njegov dih na svojem obrazu, še sem videla njegova krasna usta tako blizu mojih in njegove žareče oči nad seboj. Nič več ni bilo v meni tistega železnega odpora in moja kolena so začela trepetati..."

Takrat — kaj je bilo to? Sum, ko da bi nekdo čisto tiho stopil v sobo... Prestrašena sva poskočila in zmedena sem pogledala okrog sebe. Bert? ... Ne, nikogar ni bilo tu... Toda spet — isti sum! Nikogar ni bilo... Na lepem je splaval moj pogled h košari vrtnic, ki je stala v kotu sobe na neki mizici. Nekaj razsvetlelih vrtnic je spustilo svoje cvetne liste na tla — in tako je nastal šum, kakor šum čisto tihih korakov...

Razklenila sva roke, kakor zbužena iz sanj. Georg se je takoj spet znašel. "Vidiš, je dejal in se nekoliko prisiljeno smehljal, 'kako si zaigrala ta prizor? Ledena žena se je naposled le otajala. Samo to sem hotel doseči'..."

Kmalu nato se je poslovil. S skušnjo sva bila pri kraju. Ledeno mrzla je bila moja roka, ki sem mu jo dala v slovo. Mislim, da tudi besedice nisem spregovorila.

"Pozdravi Berta," je dejal, se porogljivo nasmešnil — in šel. Ko sem ostala sama, sem kakor otrpela obstala sredi sobe. Moje oči so počasi zalile solze. Da, zakaj sem prav za prav jokala? Čistost moje ljubezni je ostala neomadeževana — dober igralec me je v majhnim trikrom pripravil do tega, da sem se otajala v svoji vlogi, da bi s tem morebiti rešila opero, od katere si je obetal oseben uspeh. Ali je bilo pa morebiti drugače? Tisti trenutek mi je bilo popolnoma vseeno. Moje srce je trepetalo samo še zaradi prestanega strahu. Moj Bog, bilo je kakor da bi Bert na lepem stopil v sobo — v tistem trenutku je bilo vse končano, ostal je pa le še neizmeren sram...

Stopila sem h košari vrtnic. Počasi sem trgala list za listom in jih spuščala na tla in vsakokrat je bilo slišati kakor tiho ječanje — bilo je kakor da bi padale temnorodeče kaplje krvi.

Bertove vrtnice so izpolnile svoje poslanstvo! Zdaj so žalostno sklanjale svoje ljubke glavičice in lile svoj opojen duh, da bi umrle..."

Mira je končala svojo zgodbo in za trenutek sva obe umolknili.

"Na koncu sem postala kar poetična," je presekala lepa žena najino tišino in vzela novo cigareto. "In — dalje?" sem napeto vprašala. "Dalje? Poročila sem se kajpak z Bertom in tega nisem še niti za trenutek obžalovala. Opera je imela takrat kajpak velikianski uspeh in je bila tako rekoč začetek moje sedanje kariere."

"In," sem vprašala dalje, "in odtlej ti pošilja mož, kadar sta ločena, takšne vrtnice?"

"Da, od časa do časa," se Mira nežno nasmešne. "Bert je tudi pozneje ostal takšen, kakršen je bil prve dni najine ljubezni — galanten in nežen. Zelo ga ljubim! Toda zmerom, kadar mi pošlje takšne vrtnice, se mi zdi, kakor da pomenijo bolj svarilo kakor pa resnično darilo. Moje takratne izpovedi ne more prav pozabiti." Mira gleda zasanjeno za kolobarčki dima svoje cigarete. "Ali ni čudno," meni tiho, "da je nekaj cvetnih listov igralo tako usodopolno vlogo in dvoje človeških src obvarovalo trpljenja — kajti srečna bi bila le z Bertom!"

"In kaj je zdaj z — Georgom?" sem vprašala. Senca je hušnila preko Mirinega obraza.

"Georg Dahn se je — ustrelil!" je dahnila Mira. "Govorili so o neki ljubezenski aferi — o nekem ameriškem dvoboju... Zenske so postale zanj usodne! In s tihim vzdihom je dodala: "In bil je tako sijajen, živahen človek!"

Spet sva umolknili — slišati je bilo le tiktanje ure na kamnu in po prijetnem prostoru se je širil vonj po vrtnicah. Ali se nisem zmotila? Pri slovesu so se mi zdele Mirine črte nekoliko spremenjene. Zdelo se je, kakor da bi na lepem temen pajčolan zagrnili njen lep obraz.

Še dolgo potem je odmevalo njeno pripovedovanje v mojem srcu. Oh, skrivnostne uganke človeških duš! In ko sem počasi, stopnica za stopnico stopala nazdol, sem premišljevala o ljubezni — cvetlicah — in ženskih srcih.

HUMOR

Zmota

"Nihče ni tako znamenit, kakor si sam domišlja," je nekdo pripovedoval slavni italijanski tenor Enrico Caruso (1873-1921) svojemu menažerju. "B sem že širok sveta znan pevec, ko sem se nekoč peljal z avtom na izlet na Long Island pri New Yorku. Med potjo se mi je pokvaril motor. Medtem ko je mefer popravljal avto, sem se zatekel v neko ribiško koč, kaj pihal je mrzel severnik, jaz sem se pa bal, da si ne bi prehladil grla."

"Ribiči so me prijazno sprejeli, pri ognjišču so me pogostili in se z menoj prijazno razgovarjali. Zanimalo me je, ali je moje slave prodri tudi do te preprostih ljudi; zato sem jim povedal svoje ime. Najstarejši mu ribiču je pri tem odprenečenja kar pipa padla iz ust. Čutil sem se neznansko polaskana, da me celo ti ljudje poznajo. Tedaj je pa ribič dejal:

"Crusoe! Robinson Crusoe! znameniti pustolovec! Nikoli ne bi drznili misliti, da bo tak znamenit človek kdaj obiskal mojo koč!"

Prebrisani natakari

Neki popolnoma plešast gost sedi v restavraciji.

Na lepem preneha jesti in priklje natakarja:

"Kaj je to? Las!"

Natakari: "Toda, dragi spod, saj je vaš."

Gost (v zadregi se smehljajoč): "Saj res, prav imate, spod natakari."

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unifikirano delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojasnila

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine in eni naročniki. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlana \$6.00 za eno leto naročnine. Ker pa člani še plačajo pri zaslugah \$1.20 za tehnik, se jim to prišteje k naročnini. Torej, sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za člana S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad žitel list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrž. države in Kanado \$6.00	Za Ciceo in Chicago je \$7.20
1 tehnik in..... 4.00	1 tehnik in..... 6.00
2 tednika in..... 3.00	2 tednika in..... 5.00
3 tednika in..... 2.40	3 tednika in..... 4.00
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in..... 2.70
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 1.20
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list Prosveto, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. družina \$.....
Naslov.....
Ustavite tehnik in ga pripilite k moji naročnini od sledenih članov moje družine:
2)..... Čl. družina \$.....
3)..... Čl. družina \$.....
4)..... Čl. družina \$.....
5)..... Čl. družina \$.....
Mesto..... Država.....
Nov naročnik..... Star naročnik.....

Vrtnice

Napisala M. Wiedemannova

V elegantnem stanovanju lepe, prikupne igralka Mire. Čajanka je minila, obiskovalci so odšli, samo jaz sem na željo gospodinje ostala. Udobno zlek-njeni v mehke naslanjače sva neprijetno kramljali o najinih poklicih, o gledališču in o tovariših. Mire že dolgo nisem videla in sem bila vesela, ko sem slišala o njenem naglem napredku. Občudovaje je počival moj pogled na pristrčnih gibih mlade, lepe žene. Bila je očarljiva slika, ko se je lagodno zleknila med-svilene blazine in s sanjavih nasmeškom gledala za kolobarčki dima svoje cigarete.

Takrat je stopila v sobo sobarica z veliko košaro čudovito lepih rdečih vrtnic. Mira je od veselja vzkliknila in ji planila nasproti; svoj obraz je pomolila globoko med krasno cvetje. Potlej se je vsa nasmejana obrnila k meni.

"Poglej!" je rekla in mi pomolila pisemce. "Najbolj ljubljene in najlepši ženi," je bilo tam napisano in nič drugega.

"Da, draga moja," je dejala, "te vrtnice imajo neko zgodbo za seboj. Ali hočeš, da ti jo povem kot prijateljici, ki sem jo po dolgem času spet našla? Torej poslušaj!"

Poseči moram nekaj let nazaj. Z Bertom sva bila šele nekaj časa zaročena in imela sem komaj prvi angažma v mestnem gledališču v B. Takrat je moral Bert oditi na veliko koncertno turnejo na sever in jaz bi ga kajpak z največjim veseljem spremljala. Tem bolj, ker naj bi turneja trajala več mesecev. Toda nemogoče mi je bilo dobiti dopust in tako je moral sam odpotovati. Bert je odpotoval s težkim srcem, kajti le predobro je vedel, kakšnim nevarnostim je izpostavljena mlada gledališka igralka. Čarj odra — laskanje družbe — življenje s tovariši.

Ali se je takrat bal, bal, da... Georg Dahn? Tega še zdaj ne vem. Vsekako me je od daleč obispal a pozornostim in me je zmerom presenetil in osrečil s čim novim, lepim.

Tako sem nekega dne dobila od njega — bil je ravno visoko na severu v Christianiji — prav takšno košaro vrtnic, kakor je tale tukaj. Bert jo je kajpak brzojavno naročil v B., toda meni se je zdelo kakor čudež, dobiti od njega, ki je bil tako daleč od mene, takšen cvetlični pozdrav.

Bila sem mu od srca hvaležna in zelo srečna. Potlej pa, ponoči, ko nisem spala, so moje misli od njega pohitele h Georgu, elegantnemu igralcu z lepim obrazom in očarljivim glasom...

Kako me je dan poprej pri skušnji za našo novo opero obšel! Nekaj trenutkov sem čutila utripanje njegovega srca, opajala me je njegova toplina in kakor zmerom me je očaral čudovit zvok njegovega glasu, ki mi je, kakor je pač hotel avtor, šepetal sladke nečnosti v uho. In potlej bi morala odigrati pristen ljubezenski prizor, ko bi mu morala pasti na prsi kot vdana, ljubljena žena. Dotlej je bilo vse dobro. Ko je bilo pa treba odigrati ta prizor, se je zbudil v meni takšen odpor proti temu moškemu, ki me je držal v svojih rokah, da sem kakor čok snela na njegovih prsih in igrala skrajno diletantsko.

"Mala," mi je rekel Dahn po skušnji, "če boš še naprej tako igrala, bo šel najin glavni prizor rakom živžgat! Saj si tako trda kakor polenovka in mrzla ko riba! Saj vendar veš, da s tem prizorom opera uspe ali pa ne. Če boš še naprej tako delala, se ti bo avtor lepo zahvalil."

In pri naslednji skušnji je bila kajpak ista pesem. "Prosim, nikar se ne potvarjajte!" je vpil režiser. "Za vraga," se je jezil